

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ БАНКРУТСТВУ БАНКІВ

Проаналізовано кризовий стан банківської системи України та визначено чинники, що його спричинили. Досліджено сутність понять «реструктуризація» та «реорганізація в банківській діяльності». Розмежовано поняття «Реструктуризація» та «реорганізація» в банківській діяльності. Встановлено, що реорганізація є формою реструктуризації. Акцентовано увагу на реструктуризації як інструменті протидії банкрутству банків. Визначено реструктуризацію банку як інструмент протидії банкрутству та антикризового управління.

Ключові слова: банк, банківська система, реорганізація, реструктуризація, банкрутство, протидія банкрутству банку, антикризове управління банком.

OLIINYK A. V.

Khmelnytskyi National University

RESTRUCTURING OF THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE AS A TOOL AGAINST THE BANK BAILOUTS

The purpose of this article is to study the nature of the reorganization of the banking system, assessment of the impact of transformation processes on the mechanism of resistance of the bankruptcy of banks and determining the future directions of the reorganization of the banking system of Ukraine in conditions of modern crisis of the economy. Analyzed the crisis in the banking system of Ukraine and the factors causing it. The essence of the concepts of restructuring and reorganization in the banking business. Delineated the concept of "Restructuring" and "reorganization" in banking. Determined that the reorganization is a form of restructuring. The attention is focused on restructuring as a tool to counter the bankruptcy of banks. Determined restructuring of the Bank as an instrument of counteraction to bankruptcy and crisis management. It is established that the restructuring and reorganization carried out with the purpose of financial recovery and ensure stable functioning of the banking system, raising the level of concentration of banking capital through mergers and acquisitions of banks, improving the liquidity and solvency of banks and improving banking supervision with the state.

Keywords: bank, banking system, reorganization, restructuring, bankruptcy, opposition to the bankruptcy of the Bank, anti-crisis Bank management.

Постановка проблеми. Криза економіки України, що спричинена військовими діями на Сході країни та анексією АР Крим, супроводжується девальвацією гривні, недостатнім рівнем корпоративного управління, спадом економіки в цілому, зумовила безпрецедентні загрози для функціонування вітчизняної банківської системи. Як результат, темпи приросту монетарних показників у 2015 році мають від'ємне значення, триває процес скорочення доходів населення (темпи падіння реальної заробітної плати у 2015 році досягли свого історичного мінімуму – 30 %) [1]. У цих умовах банківська система України фактично втратила можливість кредитувати реальний сектор економіки за наявності ресурсів і надлишкової ліквідності. Тому можна стверджувати, що гривня поступово втрачає функцію накопичення капіталу, а погіршення якості кредитних портфелів банків та політика дорогих кредитів призвели до відносного штилю на кредитному ринку.

Протягом 2014–2015 років у банківській системі України тривали негативні процеси, пов'язані з втратою ресурсної бази, скороченням власного капіталу та збитковою діяльністю. Так, за результатами 2014 року, збитки банківської системи України сягнули рівня 52,97 млрд грн, капітал скоротився на 44,58 млрд грн, а рентабельність капіталу досягла від'ємного значення -30,46 %. У 2015 році ситуація в банківському секторі продовжувала ускладнюватися: збитки банківської системи України досягли рівня 66,6 млрд грн, капітал зменшився на 44,31 млрд грн, а рентабельність капіталу склала -51,61%. Продовжується процес відтоку коштів фізичних осіб з депозитних рахунків. Так, у 2014 році, кошти фізичних осіб зменшилися на 17,36 млрд грн, а у 2015 – відповідно на 27,31 млрд грн [1]. Фактично триває процес втрати інвестора банківської системи в якості фізичних осіб.

Банківська система України виявилась найбільш вразливою до економічної кризи, адже внаслідок зростання рівня проблемних кредитів банки змушені були створювати значні резерви за активними операціями, що негативно вплинуло на рівень її капіталізації. Постійне зростання рівня валютних ризиків для вітчизняних банків, при наявності короткої відкритої валютної позиції та високого рівня доларизації економіки є потенційною загрозою стійкості банківської системи України. Внаслідок цього, протягом 2014–2015 років, кількість вітчизняних банків зменшилась (з 163 до 117) на 46 установ, що спричинило дію репутаційного ризику – зниження довіри до банківської системи. Існуюча ситуація зумовлює необхідність дослідження процесу реорганізації банківської системи України, спрямованого на фінансову стабілізацію та підвищення ефективності її роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем реорганізації банківської системи України та розробка методів забезпечення її фінансової стійкості і стабільності знайшли відображення в

наукових працях О.І. Барановського, З.М. Васильченка, В.Я. Вовк, О.Д. Вовчак, І.Б. Івасіва, І.С. Кашки, Б.Л. Луціва, В.І. Міщенко, Т.С. Смовженко, Р.І. Тиркало, О.М. Тридіда та інших. Різні аспекти антикризового державного регулювання діяльності банків з метою забезпечення стабільності та надійності банківської системи досліджені в наукових роботах О.І. Барановського, О.В. Васюренка, В.В. Коваленко, В.В. Крилової, В.І. Міщенко, І.О. Лютого, С.В. Науменкової, Н.М. Шелудько та інших. Підходи до вирішення проблем злиття та поглинання у банківській системі України знайшли відображення в роботах Г.М. Азаренкової, Ж.М. Довгань та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте, незважаючи на ґрунтовні дослідження науковців щодо проблематики реорганізації банківської системи України та забезпечення її стабільності, питання впливу реорганізаційних процесів на механізм протидії банкрутству банків залишається поза увагою вчених. Власне механізм протидії банкрутству банку є поняттям новим та знаходиться в стадії становлення і розвитку. Також залишаються недостатньо обґрунтованими підходи до розкриття суті категорії реорганізація банківської системи та методів її проведення.

Формулювання цілей статті. Слід відмітити, що сучасний кризовий стан економіки та банківської системи України відрізняється масштабами і загрозами, які нам невідомі за всю історію незалежності. Зважаючи на той факт, що банківська система знаходиться в постійному розвитку, дослідження впливу реорганізаційних процесів на механізм протидії банкрутству банків є особливо актуальним. Тому метою статті є дослідження сутності реорганізації банківської системи, оцінка впливу реорганізаційних процесів на механізм протидії банкрутству банків та визначення перспективних напрямів реорганізації банківської системи України в умовах сучасної кризи економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні сформувалася фінансова система, що за своєю природою є банкоцентричною. Тому складова ринку фінансових послуг є домінуючою серед інших секторів фінансової системи, відтак, кризові явища в економіці передусім відображаються в банківській системі. Найбільшими системними ризиками, що мали значний вплив на функціонування банківської системи, стали такі: зменшення попиту на дорогі кредитні ресурси, погіршення кредитоспроможності позичальників, зростання обсягів проблемних активів, зменшення обсягів ресурсної бази та недокапіталізованість банківської системи.

Особливістю сучасної кризи в банківській системі України є комплексна дія чинників її розвитку, серед яких можна виділити військові дії на Сході країни, анексія Автономної Республіки Крим, девальвація національної валюти, зростання державного боргу, спад реального сектору економіки, відтік інвестицій та дисбаланси в банківській системі як наслідок неефективного корпоративного управління. Як відомо, банківська діяльність пов'язана з високим рівнем ризику, нестабільністю ринкової кон'юнктури, наглядом та регулюванням з боку Національного банку України (НБУ), конкуренцією на різних сегментах фінансового ринку тощо. Наслідком цих чинників стало посилення загрози формування інфляційно-девальваційної «спіралі». У цілому дія даних чинників зумовила активізацію реорганізаційних та реструктуризаційних процесів у банківській системі України.

НБУ має своє бачення розвитку банківської системи України, яке прийнято як «Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року», що затверджена Постановою Правління НБУ від 18.06. 2015 року № 391 [1]. Даний документ містить ряд позитивних моментів, але має ряд недоліків. Так, дана програма не містить обґрунтованих причин девальвації, інфляції і банківської кризи, та не дає стратегічного бачення шляхів створення фінансових передумов розвитку економіки, підвищення її конкурентного статусу, створення потужної банківської системи з фінансово стійкими та прибутковими банками. Дії НБУ, останнім часом, поглиблюють демонетизацію реального сектору економіки та кризові явища в цілому, що суперечить стандартам і цінностям Європейського Союзу (ЄС).

Аналізуючи інформацію, наведену на рисунку 1, можна зробити висновок, що за період із 01.01.2015 до 01.07.2016 р. кількість вітчизняних банків суттєво скоротилася. Так, станом на 01.01.2014 р. зафіксовано максимальну кількість діючих банків – 180, то на 01.07.2016 р. їх залишилось 102, тобто вітчизняна банківська система стала меншою на 78 банків. Зауважимо також, що за останні майже два роки кількість банків, які перебувають у стадії ліквідації, збільшилася з 22 до 78 установ на фоні збільшення частки іноземного капіталу до 54,7% станом 01.07.2016 року, що є вкрай негативним явищем для вітчизняної банківської системи.

Таким чином, протягом 2015–2016 років НБУ почав активно виводити з ринку неплатоспроможні банки та банки з поганою репутацією. У цьому сенсі слід зауважити, що заявлена головна мета Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року про наближення до стандартів ЄС та створення конкурентного ринку суперечить визначенню її цілі – зменшенню кількості банків. Тому, на даному етапі розвитку, банківська система України знаходиться в стані реорганізації та реструктуризації, що має вплив на механізм протидії банкрутству банків.

Якість активів банку визначають повним чи потенційно повним поверненням кожного активного фінансового інструмента в обумовлені договором терміни, а також отриманням додаткової вартості даних активів у вигляді відсотків, дивідендів та інших доходів. Очевидно, що структура та якість активів значною мірою визначає рівень ліквідності та платоспроможності банку. Високоякісні активи забезпечують

відповідний рівень банківського прибутку. На рис. 2 бачимо, що протягом 2014–2015 років спостерігається збільшення частки простроченої кредитної заборгованості банків з 13,5% та 22,1%, що є вкрай негативним індикатором фінансової стійкості банківської системи України. За перше півріччя 2016 року частка простроченої кредитної заборгованості банків продовжувала зростати і досягла рівня 24,1%.

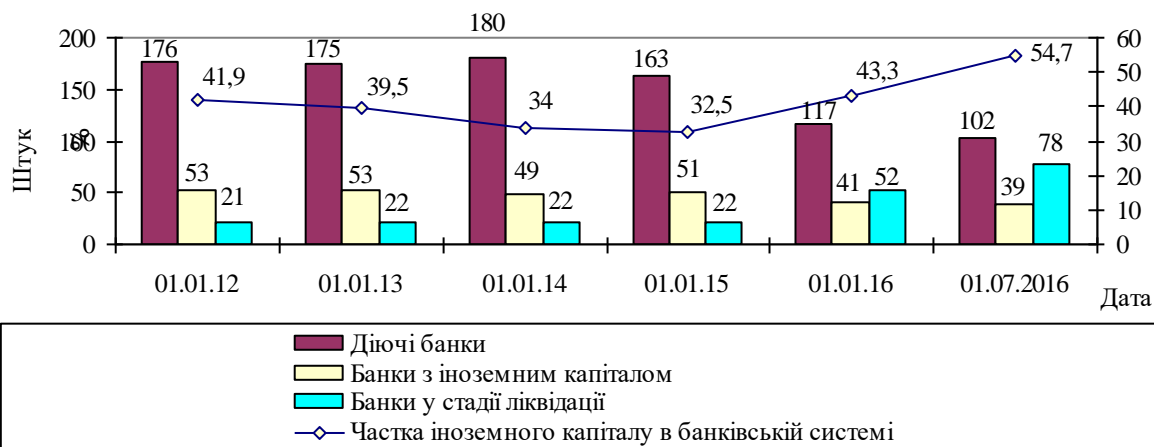

Рис. 1. Динаміка кількості банків діючих, банків з іноземним капіталом, банків у стадії ліквідації та частки іноземного капіталу в банківській системі України за 2011–2016 роки (складено за [2; 3])

Можна стверджувати, що недоліки функціонування систем ризик-менеджменту вітчизняних банків, в умовах несприятливого макроекономічного середовища в країні, призвели до швидкого погіршення якості їх кредитних портфелів. Підтвердженням цього є тенденція до стрімкого зростання обсягу сформованих банками резервів за активними операціями з 204,9 млрд грн у 2014 році до 321,3 млрд грн у 2015 році. Тенденція зростання резервів за активними операціями продовжується в 2016 році, адже за перше півріччя 2016 року цей показник досяг рівня 315,4 млрд грн (рис. 2).

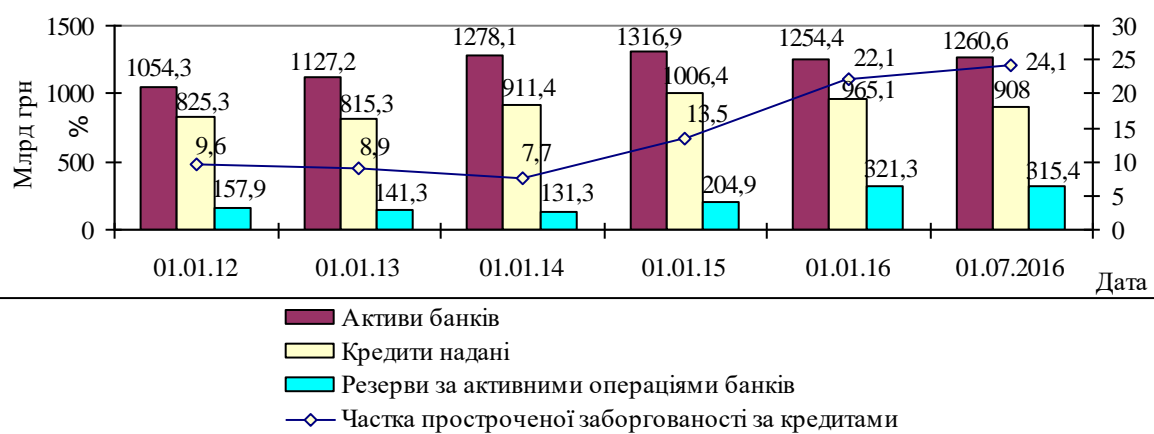

Рис. 2. Динаміка активів, наданих кредитів, створених резервів за активними операціями та частки простроченої заборгованості за кредитами в банківській системі України за 2011–2016 роки (складено за [2])

Проаналізуємо індикатори оцінки рівня капіталізації банків, що запропоновані Базельським комітетом. Система показників капіталу банків дає комплексну оцінку темпу зростання капіталу та його адекватності активам зважених на ступінь ризику. У цілому вони визначають рівень достатності капіталу банків за такими основними напрямками: визначення основних показників достатності капіталу банків, аналіз адекватності капіталу, ефективність використання ресурсів, оцінка залежності банківського капіталу від банківських ризиків, зовнішніх джерел фінансування тощо (таблиця 1).

Аналізуючи дані таблиці 1, можна зробити висновок про неоднозначну оцінку достатнього рівня капіталізації, надійності та стабільності вітчизняних банків. Так, в посткризовий період протягом 2010–2013 років коефіцієнт капіталізації банків мав тенденцію до незначного зростання з 14,6% у 2010 році до 15,1% у 2013 році. Це є свідченням збільшення частки власного капіталу у структурі пасивів, тобто банки докапіталізувались. Однак, у цей час простежується негативна тенденція приросту власного капіталу з 19,5% в 2010 році до 13,8% в 2013 році. Протягом 2014–2015 років частка власного капіталу у загальному обсязі пасивів банківської системи продовжувала катастрофічно зменшуватись з 11,2% до 8,3%, а приріст власного капіталу відповідно з -23,2% до -29,9%.

Індикатори оцінки рівня капіталізації банків України протягом 2011–2015 рр. (розраховано за [2])

Показники	2011	2012	2013	2014	2015
Коефіцієнт капіталізації, %	14,8	15,0	15,1	11,2	8,3
Темп приросту власного капіталу, %	12,9	8,9	13,8	-23,2	-29,9
Норматив адекватності регулятивного капіталу, %	18,90	18,06	18,26	15,60	12,74
Співвідношення приросту капіталу до активів, %	108,4	129,0	103,0	-773,3	636,2
Коефіцієнт захищеності коштів клієнтів капіталом	3,2	3,4	3,5	4,6	6,8
Коефіцієнт захищеності наданих кредитів капіталом	5,3	4,8	4,7	6,8	9,3
Рентабельність капіталу (ROE), %	-5,27	3,03	0,81	-30,46	-51,91
Рентабельність активів (ROA), %	-0,76	0,45	0,12	-4,07	-5,46
Коефіцієнт покриття зобов'язань, %	17,3	17,7	17,7	12,7	9,0

Слід відзначити, що Національний банк України вимагає від банків суттєвого збільшення власного капіталу (до 500 млн грн), але криза засвідчила, що вітчизняні банки мають низький рівень капіталізації. В умовах кризи більшість банків почала активно збільшувати обсяги власного капіталу за рахунок збільшення статутного капіталу. При цьому акціонери банків активно намагалися забезпечити додаткові вкладення капіталу з метою забезпечення відповідного рівня ліквідності, який суттєво зменшився внаслідок кризового стану економіки.

Таким чином, об'єктивно постала потреба в оздоровленні банків і банківської системи в цілому, поліпшенні якості державного регулювання банківської діяльності, підвищенні довіри потенційних клієнтів до банківських установ. Негативні наслідки системних дисбалансів у банківській системі України актуалізували необхідність реорганізації та реструктуризації банківського сектору в умовах посилення євроінтеграційної економічної політики.

У той же час, аналіз наукових праць показує, що сьогодні немає єдиного підходу до визначення сутності таких понять, як «реорганізація» та «реструктуризація» банківської системи. Тому проаналізуємо різні підходи до трактування сутності реорганізації та реструктуризації в банківській діяльності, взаємозв'язок цих понять, узагальнимо результати дослідження для розуміння їх природи (таблиця 2).

Аналіз теоретичних підходів до розуміння суті поняття «реорганізація» в банківській діяльності показує, що, як правило, її пов'язують із забезпеченням стійкості, надійності, капіталізації, конкурентоспроможності, прибутковості; припиненням діяльності та зміною організаційно-правової форми банку; злиттям, приєднанням, поділом банків. «Реструктуризація» в банківській діяльності переважно трактується як система заходів, спрямованих на оздоровлення фінансового стану та стабілізацію банків. У цьому сенсі слід відмітити, що В.І. Міщенко та А. Петріна акцентують увагу на реструктуризації в якості державного управління, що спрямоване на відновлення стабільності, ліквідності, капіталізації як окремих банків, так і банківської системи в цілому.

Із проведеного аналізу наукових джерел можна зробити висновок, що поняття «реструктуризація» в банківській діяльності є більш широким ніж «реорганізація» і фактично включає її. Реорганізація – це лише одна сторона прояву реструктуризації, тобто одна з її форм (способів реалізації). Тому ми вважаємо, що реорганізація – це форма реструктуризації, що вимушено чи добровільно застосовується як радикальний спосіб не просто оздоровлення банку чи банківської системи в цілому, а як інструмент протидії потенційному банкрутству чи ліквідації банку (дефолту банківської системи). У часовому вимірі реорганізацію можна розглядати як останню стадію реструктуризації банку, а це означає, що саме реструктуризація є інструментом протидії банкрутству банку, адже включає як ранні, так і форми реалізації.

Протидія банкрутству банку – це система фінансових, організаційних, економічних, нормативно-правових, управлінських і регулюючих дій, способів і процесів, які забезпечують попередження, запобігання, профілактику та подолання зовнішніх і внутрішніх загроз, що можуть створювати кризові явища у банківській діяльності та призвести до його банкрутства (ліквідації) [12, с.226]. Ще одним інструментом протидії банкрутству банку є антикризове управління, а реструктуризація і реорганізація – також інструментами антикризового управління. Тому можна стверджувати, що реструктуризація банку – це інструмент антикризового управління, що забезпечує цілеспрямований комплекс змін у фінансовій, організаційній, функціональній структурі банку з метою його оздоровлення та підвищення ефективності діяльності.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що реструктуризація банку – це інструмент протидії банкрутству (антикризового управління), який є сукупністю заходів, спрямованих на стабілізацію, оздоровлення фінансового стану (підвищення рівня капіталізації, ліквідності, платоспроможності, прибутковості, якості кредитного портфеля, зниження рівня проблемних кредитів та ризиків) з метою забезпечення довіри, конкурентних переваг на ринку та подальшого зростання. Реструктуризацію як інструмент протидії банкрутству банку слід розуміти в широкому значенні, а як інструмент антикризового управління – у вузькому. Також слід виокремлювати реструктуризацію банківської системи (макрорівень), реструктуризацію банку (мікрорівень) та реорганізацію банку як форму реструктуризації.

Підходи до визначення понять «реорганізація» та «реструктуризація» у банківській діяльності

Автор, джерело	Визначення
Забезпечення стійкості, надійності, капіталізації, конкурентоспроможності, прибутковості	
З.М. Васильченко, [4, с.102]	Реорганізація банків – це підвищення надійності та стійкості банківської системи України та окремого комерційного банку, забезпечення капіталізації банківської системи та стабільної роботи платіжної системи, захист інтересів кредиторів та вкладників, поліпшення фінансового стану комерційних банків
І.В. Краснова, А.В. Нікітін, [5]	Реорганізація – це основний етап реформування банківської системи для подальшого проведення заходів щодо забезпечення фінансової стабільності, підвищення капіталізації, конкурентоспроможності та інвестиційного потенціалу і формування оптимальної структури власників
Припинення діяльності і зміна організаційно-правової форми банку	
О.В. Васюренко, О.М. Сидоренко, [6, с.353]	Реорганізація банку – це добровільне чи вимушене припинення діяльності банку і зміна його організаційно-правової форми шляхом передачі його майна, прав та обов'язків іншим банкам чи правонаступникам
Злиття, приєднання, поділ і зміна організаційно-правової форми банку	
Закон України «Про банки і банківську діяльність», [7]	Реорганізація банків – це злиття, приєднання, виділення, поділ банку, перетворення його організаційно-правової форми, наслідком яких є передача, прийняття його майна, коштів, прав та обов'язків правонаступниками
Державне управління спрямоване на відновлення стабільності, ліквідності, капіталізації	
В.І. Міщенко, А. Петріна, [8, с.13]	Системна банківська реструктуризація передбачає проведення низки попередніх скоординованих заходів з боку органів державного управління, спрямованих на відновлення ліквідності банківської системи, безумовного виконання банками всіх без винятку зобов'язань і економічних нормативів регулятора, зростання рівня адекватності капіталу, стабілізацію та поступове скорочення проблемної заборгованості
Заходи спрямовані на оздоровлення фінансового стану та стабілізацію	
А.О. Ковалюк, [9]	Реструктуризація банку – це сукупність заходів, спрямованих на стабілізацію, оздоровлення фінансового стану банку (підвищення рівня ліквідності, платоспроможності й прибутковості банку, зниження ризиковості діяльності банку) для забезпечення подальшого зростання та розвитку банківської установи
Н.В. Радова, [10, с.183]	Реструктуризація банку – це комплекс організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на покращення фінансового стану, підвищення ліквідності та платоспроможності банку, зокрема шляхом реорганізації банку, повної або часткової зміни власника з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи-інвестора, яка не підлягає санації, що сприятиме фінансовому оздоровленню банку та дозволить задовольнити вимоги кредиторів
Стратегія НБУ щодо реструктуризації та реорганізації банків у стані фінансової скрути [11]	Реструктуризація банківської системи – це комплекс заходів, який передбачає покращення фінансової стійкості банківської системи, підвищення ліквідності і платоспроможності з урахуванням соціально-економічних завдань, змін у національній макросистемі та на світовому фінансовому ринку шляхом створення нових банків (спеціалізованих, універсальних), реорганізації діючих (злиття, приєднання, поділу, виділення), зміни юридичного статусу банківських установ або їх закриття

Очевидно, що реструктуризація може бути фінансовою – проведення змін у структурі активних та пасивних операцій; корпоративною – злиття, поділ, приєднання; функціональною – проведення змін у структурі банківських послуг; організаційною – проведення змін організаційної структури банку та у структурі керівництва, виконавчого персоналу тощо.

Реструктуризація банківської системи повинна бути спрямована на вирішення двох основних завдань: оперативного оздоровлення банківського сектору та відновлення конкурентоспроможності банків на ринку, виконання яких має забезпечити підтримку життєдіяльності банківської системи, збільшення її капіталу, поліпшення якості активів, створення довгострокової ресурсної бази для банківського обслуговування потреб реальної економіки, впровадження нових технологій. Ці завдання можна вирішити лише за умови взаємоузгодженості всіх її структурних елементів з урахуванням загальних глобалізаційних тенденцій розвитку фінансових ринків [13, с.14].

Реструктуризація банківської системи може бути спрямована як на фінансове оздоровлення, так і ліквідацію неплатоспроможних банків, але її цілі незмінні – оздоровлення банків і банківської системи в цілому та захист інтересів кредиторів. Реструктуризація банків має проводитися за такими принципами:

пріоритетність інтересів вкладників і кредиторів, держави і банківської системи в цілому над інтересами окремого банку; створення в результаті реорганізації надійного, фінансово стабільного банку; забезпечення безперервної роботи банку під час реструктуризації.

У відповідності з «Комплексною програмою розвитку фінансового сектору України до 2020 року» реформована банківська система України має стати стійкою до фінансових шоків завдяки достатньому потенціалу стійкості, ефективному регулюванню, високій репутації та довірі до банків і НБУ; ефективною при перерозподілі ресурсів від вкладників до інвесторів; характерною доступністю кредитів для реального сектору економіки; конкурентноздатною та ефективною, яка розвивається на інноваційних засадах; повністю відповідати міжнародним стандартам [1]. Водночас в даній програмі не передбачено рівень адекватності регулятивного капіталу згідно з вимогами Базель III – 10,5% (13%) (на даний час в Україні імплементовані лише вимоги Базель I), вимоги до ліквідності банків, кількісні критерії прибутковості та якості активів. Стає очевидним, що не планується впроваджувати до 2020 року вимоги Базеля III в банківській системі України. Рівень доларизації кредитів, депозитів на рівні 40% залишається високим.

Враховуючи практику ЄС, перспективними напрямками змін в банківській системі України стануть наступні: чіткий розподіл між депозитно-кредитними та інвестиційними банківськими установами (або відповідними типами операцій універсальних банків); прискорення повної імплементації вимог «Базель-2» та перехід до забезпечення відповідності українських банків вимогам «Базель-3». Досягнення цієї цілі вимагає, серед іншого, тісної взаємодії з таким регулятивним органом ЄС, як Європейське агентство нагляду (European Supervisory Authority – ESA), перед яким ставиться завдання моніторингу діяльності національних органів фінансового нагляду (банківського, страхового та фондового ринків) з метою уніфікації вимог відповідно до європейського права. Перегляд практики санації проблемних банків за рахунок зовнішнього фінансування (bail-out), перш за все, бюджетних коштів, а також зовнішньої офіційної допомоги (з боку МВФ, ЄБРР та інших міжнародних установ) з перенесенням основного фінансового навантаження на внутрішні ресурси проблемних банків (bail-in) – зокрема, власників (акціонерів) та основних клієнтів (власників великих депозитів або позичальників) [14].

Висновки. Отже, реструктуризаційні процеси в банківській системі України призвели до суттєвого зменшення кількості банків (на 72 одиниці) і процес буде ще продовжуватись. Внаслідок цього іноземний капітал досяг частки в банківській системі України 54,7% (можна стверджувати, що наразі банківська система керована іноземним капіталом), але концентрації банківського капіталу не сталося.

На основі аналізу наукової літератури щодо сутності понять «реорганізація» та «реструктуризація» в банківській діяльності уточнено їх зміст як інструментів протидії банкрутству банків та антикризового управління. Встановлено, що реструктуризація та реорганізація здійснюються з метою фінансового оздоровлення та забезпечення стабільного функціонування банківської системи, підвищення рівня концентрації банківського капіталу на основі злиття і приєднання банків, підвищення ліквідності та платоспроможності банків, а також вдосконалення системи банківського нагляду з боку держави.

Ми вважаємо, що для успішної реструктуризації банківської системи як інструмента протидії банкрутства банків, необхідно посилити роль облікової ставки; впровадити чіткі принципи застосування інструментів та процедур регулювання ліквідності; стимулювати збільшення джерел та обсягів локальних довгострокових фінансових ресурсів; забезпечити доступність фінансових ресурсів для кредитування реального сектору економіки; впровадити принципи нагляду на основі Базеля III; впровадити систему регулярної оцінки та контролю якості активів, потреб у підтримці ліквідності та рекапіталізації банків; зменшити рівень доларизації економіки.

Література

1. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс] : затверджена Постановою Правління Національного банку України 18.06.2015 № 391 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15>
2. Статистика. Показники банківської системи. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] // Сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798
3. Виведення банків з ринку. Ліквідація. Банки, що ліквідуються [Електронний ресурс] // Сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. – Режим доступу : <http://www.fg.gov.ua/not-paying/liquidation>
4. Васильченко З.М. Комерційні банки: реструктуризація і реорганізація : монографія / Васильченко З.М. – К. : кондор. 2004. – 528 с.
5. Краснова І. В. Стратегічна реорганізація банківської системи України [Електронний ресурс] / І. В. Краснова, А. В. Нікітін // Економіка сьогодні: актуальні питання і перспективи. – 2013. – № 2. – Режим доступу : <http://economics-issues.com.ua/zmist-zhurnal/ekonomika-sogodennya-aktualni-pitannya-ta-perspektivi-2013-2/strategichna-reorganizaciya-bankivsko%D1%97-sistemi-ukra%D1%97ni/>
6. Васюренко О.В. Банківський нагляд / О.В. Васюренко, О.М. Сидоренко. – К. : Знання, 2011. – 502с.

7. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : закон України : прийнятий 07.12.2000 р. № 2121-III / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>.
8. Міщенко В. Міжнародний досвід реструктуризації банківської системи за участю держави / В. Міщенко, А. Петріна // Вісник НБУ. – 2011. – № 4. – С. 12–17.
9. Ковалюк А. О. Фінансове регулювання реструктуризації комерційних банків в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / А. О. Ковалюк. – Львів, 2010. – 24 с.
10. Радова Н. В. Аналіз процесів реструктуризації банківських установ в Україні / Н. В. Радова // Економіка. – 2011. – Вип. 2(54). – С. 180–187.
11. Стратегія Національного банку України щодо реструктуризації та реорганізації банків у стані фінансової скрути [Електронний ресурс] : схвалено постановою Правління Національного банку України від 01.12.1998 р. № 502. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0502500-98>.
12. Михайловська І.М. Економічна сутність та структурні елементи механізму протидії банкрутству комерційних банків / І.М. Михайловська, А.В. Олійник // Інноваційна економіка. – 2013. – № 7 [45]. – С. 224–229.
13. Вовчак О. Сучасні інструменти реорганізації вітчизняної банківської системи / О. Вовчак, І. Осадчий // Вісник Національного банку України. – 2014. – № 12. – С. 13–17.
14. Стратегія розвитку України «Україна 2020: стратегія національної модернізації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015/>.

Надійшла 18.09.2016; рецензент: д. е. н. Хруц Н. А.